

Etički kodeks profesije

Sadržaj

1.	<u>Etički kodeks profesije za psihodinamske koučeve</u>	3
2.	<u>Etički kodeks profesije za psihološke savetnike i psihoterapeute</u>	7

1. Etički kodeks profesije za psihodinamske koučeve

PREAMBULA

Ovaj etički kodeks utvrđuje šta klijenti i sponzori mogu očekivati od coacha/mentora i to u procesima coachinga/mentorstva, osposobljavanja ili supervizije i trebao bi predstavljati polaznu osnovu svakog ugovora.

Mi prepoznamo da se članovi ne pridržavaju uvek ovih etičkih načela. OLI centar je zato dogovorio proces kojim se povreda ovog etičkog kodeksa od strane članova i edukanata može prijaviti i biti istražena, o čemu opširnije piše dalje u ovom dokumentu.

Svi članovi i edukanti OLI centra će u sporazumnoj fazi ugovaranja osigurati da sve sponzorske organizacije i klijenti budu svesni postojanja ovog etičkog kodeksa.

TERMINOLOGIJA

Termin „coaching/mentorstvo” koristi se da bi opisao sve tipove coachinga ili mentorstva koji se mogu dogoditi u ili izvan radnog okruženja. OLI centar prepoznaje da će postojati više različitih tipova coachinga/mentorstva koje će biti potrebno definisati kada se uspostave detaljniji standardi.

Termin „klijent” odnosi se na svakoga ko koristi usluge coacha/mentora. Verujemo da je termin „klijent” zamenljiv bilo kojim drugim terminom koji je prijatniji za stranke u coaching/mentorskom odnosu, poput „kolega”, „učenik”, „partner”, „coachee” ili „mentee”. Prepoznaje se da postoje situacije kada coach/mentor može imati dva „klijenta” – osobu koja koristi coaching i organizaciju koja je naručila uslugu coachinga/mentorstva. Kako bismo ih razlikovali, u daljem tekstu koristimo termin „sponzor”.

Izrazi „supervizija” i „supervizor” opisuju proces kojim se rad coacha/mentora nadzire, usmerava ili savetuje. Terminologija je ista, ali proces se može značajno razlikovati od sličnih procesa u drugim profesijama, poput psihoterapije ili savetovanja.

ETIČKI KODEKS

Coach/mentor će uvažavati integritet celokupnog čovečanstva i ponašati se tako da poštuje različitosti i promoviše jednake mogućnosti za sve.

Primarna odgovornost coacha/mentora je da osigura najbolju moguću uslugu klijentu i da deluje tako da ne nanosi štetu klijentu ili sponzoru.

Coach/mentor je posvećen delovanju iz pozicije integriteta, nezavisnosti i lične odgovornosti.

Etički kodeks OLI centra pokriva sledeće:

1. kompetencije,
2. kontekst,
3. ograničenja,
4. integritet i
5. profesionalnost.

1.KOMPETENCIJE

Coach/mentor će:

1. Osigurati neophodni nivo iskustva i znanja da zadovolji potrebe klijenta;
2. Osigurati neophodnu sposobnost da deluje prema ovom etičkom kodeksu, kao i svim posledičnim standardima koji će iz njega proizaći;
3. Razviti, a zatim i unapređivati nivo kompetencija učestvujući u relevantnim edukacijama i osposobljavanjima, kao i odgovarajućim aktivnostima kontinuiranog profesionalnog razvoja;
4. Održavati odnos sa odgovarajuće osposobljenim supervizorom, koji će redovno procenjivati kompetencije i podržavati razvoj coacha/mentora. Supervizor će biti vezan standardima poverljivosti prema ovom kodeksu.

2. KONTEKST:

Coach/mentor će:

1. Razumeti i osigurati da odnos s klijentom održava kontekst u kojem se coaching/mentorstvo i događa;
2. Osigurati da su očekivanja klijenta i sponzora shvaćena, te da su klijent i sponzor razumeli kako će ta očekivanja biti zadovoljena;
3. Nastojati da stvori okruženje u kojem će klijent, coach/mentor i sponzor imati mogućnosti razvoja i biti usmereni prema učenju.

3. OGRANIČENJA:

Coach/mentor će:

1. U svakom trenutku delovati u okviru granica svojih kompetencija, prepoznati kada te granice mogu biti pređene i kada će biti potrebno uputiti klijenta iskusnijem coachu/mentor u podržati klijenta u potrazi za pomoći drugog profesionalca, poput savetnika, psihoterapeuta ili poslovno-finansijskog savetnika;
2. Biti svestan mogućih sukoba interesa, bilo komercijalne ili emocionalne prirode, koji mogu proizaći tokom coaching/mentorskog odnosa, i razrešavati ih brzo i efikasno kako bi osigurao/la da nikakva šteta nije učinjena klijentu niti sponzoru.

4. INTEGRITET:

Coach/mentor će:

1. Održavati nivo poverljivosti koji je primeren i dogovoren na početku odnosa;
2. Objaviti informacije samo onda kada je to izričito odobreno od klijenta i sponzora (ako postoji), izuzev kada coach/mentor veruje kako postoje uverljivi dokazi da bi zadržavanje informacije predstavljalo ozbiljnu opasnost za klijenta ili nekog drugog;
3. Delovati u skladu sa zakonom i neće ohrabrivati, učestvovati ili se tajno udruživati sa drugima čije je delovanje nepošteno, protivzakonito, neprofesionalno ili diskriminišuće.

5. PROFESIONALNOST:

Coach/mentor:

1. Će odgovoriti na klijentove potrebe za učenjem i razvojem onako kako je definisano u agendi donetoj u odnosu sa coachem/mentorom;
2. Neće iskorišćavati klijenta na bilo koji način, uključujući ali ne ograničavajući se na finansijsko, seksualno ili iskorišćavanje u okviru profesionalnog odnosa. Coach/mentor će osigurati da ugovor coachinga/mentorstva traje samo koliko je neophodno za klijenta/sponzora;
3. Će razumeti da profesionalna odgovornost traje i nakon završetka coaching/mentorskog odnosa, što uključuje sledeće:
 - ❖ održavanje dogovorene poverljivosti informacija koje se odnose na klijenta i sponzora,
 - ❖ izbegavanje bilo kakvog iskorišćavanja proteklog odnosa,
 - ❖ pružanje nastavka praćenja procesa ako je tako dogovoreno,
 - ❖ sigurno i pouzdano čuvanje svih beleški i podataka koji se tiču rada sa klijentom.

4. Će iskazivati poštovanje varijetetu pristupa coachingu i mentorstvu i drugih pojedinaca u profesiji;
5. Nikad neće predstavljati rad i stavove drugih kao svoje vlastite;
6. Će osigurati da je svaka tvrdnja o profesionalnim kompetencijama, kvalifikacijama ili akreditacijama jasno i taĉno predstavljena potencijalnim klijentima i da se ne objavljuju tvrdnje koje bi bile laŹne ili bi na takve implicirale.

2. Etički kodeks profesije za psihološke savetnike i psihoterapeute

PREAMBULA

Psihoterapeuti/ psihološki savetnici poštuju dostojanstvo i vrednost pojedinca i teže očuvanju i zaštiti osnovnih ljudskih prava.

Oni su posvećeni povećanju znanja o ljudskom ponašanju i razumevanju sebe i drugih i korišćenju tog znanja za unapređenje ljudskog blagostanja.

Ostvarujući ove ciljeve, oni čine sve napore da zaštite dobrobit onih koji traže njihove usluge, ljudi koji su povezani sa onima koji koriste njihove usluge (gde to nije u suprotnosti sa potrebama njihovih klijenata) i svih učesnika istraživanja koji bi mogli biti predmet istraživanja. studija.

Psihoterapeuti/psihološki savetnici poštuju druge pripadnike svoje profesije i srodnih profesija i trude se, u meri u kojoj su u mogućnosti i gde to nije u suprotnosti sa ovim interesima njihovih klijenata, da pruže punu informaciju i daju međusobno poštovanje.

Oni koriste svoje veštine samo u svrhe koje su u skladu sa ovim vrednostima i ne dozvoljavaju svesno da ih drugi zloupotrebljavaju.

Dok zahtevaju za sebe slobodu istraživanja i komunikacije, psihoterapeuti prihvataju odgovornost koju ta sloboda zahteva: kompetentnost, objektivnost u primeni veština i brigu za najbolje interese klijenata, kolega, studenata, učesnika istraživanja i članova društva.

CILJ

Etički kodeks ima više ciljeva:

1. Da poveća svest psihoterapeuta/psihološkog savetnika i njihovo razmišljanje o etici (o vrednostima i principima kao i o normama i zabranama);
2. Regulisanje neodgovarajućeg ponašanja (da zaštiti klijente od neetičke primene psihoterapije/psihološkog savetovanja od strane psihoterapeuta/psiholoških savetnika i onih koji se obučavaju);
3. Unapređenje optimalnog ponašanja (postavljanje standarda za svoje članove);
4. Osnov za podnošenje pritužbe.

Psihoterapeutska/savetodavna disciplina i profesija

Psihoterapija/psihološko savetovanje su kako naučne, tako i primenjene discipline. One su takođe i posebne profesije. Kako se se psihoterapija/psihološko savetovanje razvijale kao specifične naučne discipline, potreba za njihovim etičkim kodeksom smatra se delom razvoja njihovih identiteta. Psihoterapija/psihološko savetovanje se sistematski oslanja na odnos između psihoterapeuta/psihološkog savetnika i klijenta kako bi se izazvale promene na kognitivnom planu, u osećanjima i ponašanju i daljem razvoju. Psihoterapeutska/savetodavna disciplina karakteriše se posvećenošću da se na odgovoran način postigne pomenuti cilj.

Psihoterapeuti/psihološki savetnici poštuju dostojanstvo i vrednost pojedinca i teže očuvanju i zaštiti fundamentalnih ljudskih prava. Od psihoterapeuta/psihološkog savetnika se zahteva da koriste svoju stručnost uzimajući u obzir dostojanstvo pojedinca i uvažavajući najbolji interes klijenta.

Psihoterapeuti/psihološki savetnici poštuju druge pripadnike svoje profesije i srodnih profesija i čine svaki mogući napor, koliko god su to u stanju i kada to nije u konfliktu sa interesom njihovih interesa, da pruže potpunu informaciju i pruže uzajamno poštovanje. Oni koriste svoje veštine samo za one svrhe koji su u skladu sa ovim vrednostima i ne dozvoljavaju svesno drugim licima da ih zloupotrebljavaju. U okviru psihoterapije/psihološkog savetovanja kao profesije za pružanje pomoći, etički principi treba da pokriju mnoge oblasti kako bi uticale na etičko ponašanje.

Glavni su sledeći: klijenti, sami psihoterapeuti/psihološki savetnici, oni koji se obučavaju, kolege i okruženje/zajednica.

Vršeci svoju profesiju psihoterapeuti/psihološki savetnici su podložni etičkim principima u sledećim oblastima:

1. Odgovornost
2. Profesionalna kompetencija i usavršavanje
3. Poverljivost
4. Dobrobit klijenta
5. Profesionalni odnosi
6. Javne izjave
7. Pravo na jasnu i istinitu informaciju
8. Tehnike procene
9. Istraživanje u oblasti psihoterapije
10. Konkretna zabrane

1. ODGOVORNOST

Opšti princip: prilikom pružanja usluga, psihoterapeuti/psihološki savetnici se drže najviših standarda svoje profesije, oni prihvataju odgovornost za posledice svojih postupaka i prakse i biraju ponašanje uzimajući u obzir široki spektar faktora (na primer klijenta, sebe, onog koji se obučava, kolege i okruženja/ zajednice kao celine). Psihoterapeuti/psihološki savetnici nastoje da obezbede da se njihove usluge koriste na odgovarajući način.

Princip 1.a: Kao praktikujući, psihoterapeuti/psihološki savetnici znaju da imaju značajnu društvenu odgovornost zato što njihove preporuke i profesionalni postupci mogu izmeniti živote drugih. Oni su svesni ličnih, društvenih, organizacionih, finansijskih, ekoloških ili političkih situacija i pritisaka koji mogu dovesti do zloupotrebe njihovog uticaja.

Princip 1.b: Psihoterapeuti/psihološki savetnici unapred razjašnjavaju sa svojim klijentima sve stvari koje se mogu ticati njihovog zajedničkog rada. Oni izbegavaju odnose koji mogu ograničiti njihovu objektivnost ili dovesti do konflikta interesa.

Princip 1.c: Psihoterapeuti/psihološki savetnici imaju odgovornost da pokušaju da spreče iskrivljavanje, zloupotrebu ili potiskivanje njihovih nalaza od strane institucije ili agencije kod koje su zaposleni.

Princip 1.d: Kao članovi nacionalnih ili organizacionih tela, psihoterapeuti/ psihološki savetnici, kao pojedinci ostaju odgovorni u skladu sa najvišim standardima svoje profesije.

Princip 1.e: Kao nastavnici ili edukatori, psihoterapeuti/psihološki savetnici shvataju svoju primarnu obavezu da pomognu drugima u sticanju znanja i veština. Oni održavaju visok naučni standard prezentirajući informacije objektivno, potpuno i tačno.

Princip 1.f: Kao istraživači psihoterapeuti/psihološki savetnici prihvataju odgovornost za izbor tema svojih istraživanja i metoda koje koriste u istraživanju, analizama i izveštavanju. Oni planiraju istraživanje na način koji minimizira mogućnost da njihovi nalazi dovedu do zablude.

Prilikom publikovanja izveštaja o radu nikada ne prikrivaju podatke koji osporavaju i priznaju postojanje alternativnih hipoteza i objašnjenja za njihove rezultate. Psihoterapeuti/psihološki savetnici prihvataju priznanje samo za ono što su stvarno uradili. Oni u napred objašnjavaju svim odgovarajućim licima i agencijama očekivanja u vezi sa distribucijom i korišćenjem podataka. Mešanje u sredinu u kojoj se podaci prikupljaju drže se u najmanjoj mogućoj meri. Vode računa o poverljivosti identiteta ispitanika, primeni relevantnih istraživačkih metoda.

2. PROFESIONALNA KOMPETENCIJA I USAVRŠAVANJE

Opšti princip: Održavanje visokih standarda kompetencije jeste odgovornost koju dele svi psihoterapeuti/psihološki savetnici u interesu javnosti i profesije u celini. Psihoterapeuti/psihološki savetnici priznaju granice svoje kompetencije i ograničenja svojih tehnika. Oni pružaju samo one usluge i koriste samo one tehnike za koje su stekli kvalifikacije obukom i iskustvom. U onim oblastima u kojima još ne postoje priznati standardi, psihoterapeuti/psihološki savetnici preduzimaju sve neophodne mere predostrožnosti kako bi zaštitili dobrobit svojih klijenata. Oni su upoznati sa aktuelnim informacijama o zdravlju, nauci i svojoj profesiji u vezi sa uslugama koje pružaju. Od psihoterapeuta/psihološkog savetnika se zahteva da se svojom profesijom bave na stručan i etičan način. Od njih se zahteva da posvete pažnju istraživanju i usavršavanju u naučnoj oblasti psihoterapije i psihološkog savetovanja. Od psihoterapeuta/psihološkog savetnika se zahteva stalna profesionalna edukacija, profesionalno usavršavanje i supervizija. Psihoterapeuti/psihološki savetnici treba da usavrše svoju praksu za one oblasti i metode lečenja za koje se može dokazati da su stekli dovoljno znanja i iskustva i za koje su sertifikovani.

Princip 2.a: Psihoterapeuti/psihološki savetnici tačno prezentuju svoju kompetenciju, obrazovanje, obuku i iskustvo. Oni obezbeđuju da na pravi način zadovolje minimalne profesionalne standarde koje je propisala EAP, EAC, relevantne kriterijume nacionalnih organizacija (UPSKS, SDPS, DPS) i kriterijume relevantne evropske organizacije za akreditaciju za modalitet ili metod za koji one postoje. Oni poštuju druge izvore obrazovanja obuke i iskustvo koje su stekli.

Princip 2.b: Kao praktikujući psihoterapeuti/psihološki savetnici i kao nastavnici ili edukatori vrše svoje dužnosti pažljivo se pripremajući, tako da njihova praksa bude u skladu sa najvišim standardima, a komunikacija tačna, aktuelna i relevantna.

Princip 2.c: Psihoterapeuti/psihološki savetnici priznaju potrebu za stalnim obrazovanjem i ličnim usavršavanjem i otvoreni su za nove procedure i promene u pogledu očekivanja i vrednosti tokom vremena.

Princip 2.d: Psihoterapeuti/psihološki savetnici uviđaju razlike među ljudima, kao što su one koje mogu biti u vezi sa starosnom dobi, polom, društvenim ekonomskim i etničkim poreklom ili posebnim potrebama onih koji bi mogli biti u posebno nepovoljnom položaju. Oni stiču odgovarajuću obuku, iskustvo ili savete da bi obezbedili kompetentnu i adekvatnu uslugu kada postupaju sa svim ovim licima.

Princip 2.e: Psihoterapeuti/psihološki savetnici su odgovorni za donošenje odluka koje se odnose na pojedince ili politiku zasnovanu na rezultatima testa shvataju psihološka ili edukativna merenja, probleme evaluacije i oglednih istraživanja.

Princip 2.f: Psihoterapeuti/psihološki savetnici shvataju da lični problemi i konflikti mogu da utiču na profesionalnu efikasnost. S tim u skladu, oni se uzdržavaju od preuzimanja bilo kakvih aktivnosti u kojima postoji mogućnost da njihovi lični problemi dovedu do neadekvatnog postupanja ili naškode klijentu, kolegi, studentu ili učesniku istraživanja. Ukoliko su uključeni u takvu aktivnost u trenutku kada postanu svesni svojih ličnih problema, oni traže kompetentnu profesionalnu pomoć radi utvrđivanja da li treba da suspenduju, okončaju ili ograniče obim svojih profesionalnih aktivnosti.

Princip 2.g: Psihoterapeuti/psihološki savetnici koji se angažuju u novim oblastima vode računa da zadovolje sve zahteve vezane za obuku i profesiju u toj oblasti pre nego što počnu da je praktikuju i vode računa da njihova delatnost u ovoj novoj oblasti bude u skladu sa najvišim mogućim standardima. Staraju se da ne bude razvodnjavanja, konfuzije ili konflikata sa bilo kojom trenutnom aktivnošću.

3. POVERLJIVOST

Opšti stav: Psihoterapeuti/psihološki savetnici imaju prvenstveno obavezu da poštuju poverljivost informacija koje dobijaju od lica tokom svog rada kao psihoterapeuta/psihološkog savetnika. Oni takve informacije otkrivaju drugima samo uz saglasnost datog lica (ili njegovog pravnog zastupnika), izuzev u onim neobičnim okolnostima pod kojima bi neotkrivanje verovatno dovelo do nesumnjive opasnosti po to lice ili po druge. Psihoterapeuti/ psihološki savetnici informišu svoje klijente o zakonskim granicama poverljivosti. Saglasnost za otkrivanje informacija drugima normalno se pribavlja u pisanoj formi od lica o kome se radi. Terapeutski odnos zasniva se na pretpostavci da je ono što se dogodi između psihoterapeuta/psihološkog savetnika i klijenta samo njihova stvar i ogrešenje o profesionalno poverenje smatra se ozbiljnim nemoralom i u suprotnosti je sa kodeksom profesije. Uspešna psihoterapija/psihološko savetovanje zahteva da psihoterapeut/psihološki savetnik ne bude pod apsolutnom obavezom čuvanja tajne koju mu na bilo koji način nameće klijent. Psihoterapeuti/psihološki savetnici ne treba da gube iz vida svoje moralne dužnosti prema čovečanstvu u celini, to jest prema ljudima koji nisu njihovi klijenti. Opšti princip koji je temelj ograničavanja poverljivosti treba da bude taj da poverljiva informacija koju klijent daje psihoterapeutu/psihološkom savetniku jeste vlasništvo klijenta i ne treba da bude otkrivena trećem licu, osim ukoliko psihoterapeut/psihološki savetnik proceni da je to neophodno radi zaštite nečije bezbednosti. Mogu postojati ekstremne situacije u kojima bi taj princip bio zapostavljen. Psihoterapeuti/psihološki savetnici neće ući niti će održavati profesionalnu vezu u kojoj druge aktivnosti ili odnos između psihoterapeuta/psihološkog savetnika i klijenta mogu da ugroze profesionalni ugovor. Isto važi i za superviziju.

Princip 3.a: Informacija do kojih se dođe kliničkim ili konsultativnim odnosima ili evaluacijom podataka u vezi sa decom, studentima, zaposlenima i drugima, razmatraju se samo u profesionalne svrhe i samo sa licima kojih se nesumnjivo stvar tiče. Pisani i usmeni izveštaji predstavljaju samo podatke prikupljene u svrhu evaluacije ili reference i na svaki način se nastoji da se izbegne nepotrebno izbegavanje privatnosti.

Princip 3.b: Psihoterapeuti/psihološki savetnici koji prezentuju lične informacije dobijene tokom profesionalnog rada u svojim radovima predavanjima ili drugim javnim forumima moraju bilo pribaviti prethodnu saglasnost da to učine ili adekvatno prikriti sve informacije koje otkrivaju identitet.

Princip 3.c: Psihoterapeuti/psihološki savetnici se drže odredbi vezanih za čuvanje tajne prilikom čuvanja i uništavanja zapisa, kao i u slučaju da oni sami nisu dostupni.

Princip 3.d: Kada rade sa maloletnim ili sa drugim licima koja nisu u stanju da daju dobrovoljan svesni pristanak, psihoterapeuti/psihološki savetnici posebno vode računa da zaštite najbolje interese ovih lica i konsultuju druga lica koja su sa tim povezana.

4. DOBROBIT KLIJENTA

Opšti princip: Psihoterapeuti/psihološki savetnici poštuju integritet i štite dobrobit osoba i grupa sa kojima rade. Psihoterapeuti/psihološki savetnici naglašavaju značaj podsticanja razvoja svake osobe. Psihoterapeuti/psihološki savetnici brinu o sebi i drugima (fizički, psihički itd) imajući na umu jedinstvenost i vrednost svakoga. Psihoterapeuti/psihološki savetnici uzimaju u obzir posledice vlastitih postupaka kao i klijenata polaznika obuke, terapeuta supervizora, savetnika, itd. Kada dođe do konflikta interesa između klijenata i institucije koja zapošljava psihoterapeute/psihološke savetnike, psihoterapeuti/psihološki savetnici jasno naznačavaju prirodu i smer svoje lojalnosti i odgovornosti i stalno izveštavaju sve strane o svojim obavezama. Psihoterapeuti/psihološki savetnici potpuno izveštavaju klijenta u vezi sa ciljem i prirodom bilo koje procedure vezane za evaluaciju, lečenje, edukaciju ili obuku i otvoreno priznaju da klijenti, studenti i lica koja su na obuci ili učesnici u istraživanju imaju slobodan izbor u vezi sa učešćem. Prisiljavanje ljudi da učestvuju ili da ostanu primaoci usluga je nemoralno.

Princip 4.a: Psihoterapeuti/psihološki savetnici su stalno svesni vlastitih potreba i svog potencijalno uticajnog položaja s obzirom na lica kao što su klijenti, studenti, lica na obuci, subjekti i podređeni. Oni izbegavaju eksploataciju poverenja i zavisnosti takvih lica. Psihoterapeuti/psihološki savetnici čine sve napore da izbegnu dvojne odnose koji bi mogli da utiču na njihov profesionalni sud ili povećati rizik od eksploatacije.

Primeri takvih dvojnih relacija uključuju, ali nisu ograničeni, profesionalnu pomoć ili istraživanje sa zaposlenima, studentima, licima pod supervizijom, bliskim prijateljima ili rođacima. Seksualna bliskost sa bilo kojim od ovih klijenata, studenata, lica koja su na obuci i učesnika u istraživanju nemoralne su.

Princip 4.b: Kada psihoterapeut/psihološki savetnik pristane da pruži usluge klijentu na zahtev trećeg lica, psihoterapeut/psihološki savetnik preuzima na sebe odgovornost da objasni prirodu relacija svim stranama kojih se to tiče.

Princip 4.c: U slučajevima kada zahtevi organizacije nalažu psihoterapeutima/psihološkim savetnicima da prekrše ove ili bilo koje etičke principe psihoterapeuti/psihološki savetnici objašnjavaju prirodu konflikta između tih zahteva i tih principa. Oni obaveštavaju sve strane o svojim etičkim dužnostima psihoterapeuta/psiholoških savetnika i preduzimaju odgovarajuće radnje.

Princip 4.d: Psihoterapeuti/psihološki savetnici unapred prave finansijske aranžmane koji štite najbolje interese klijenata, studenata, lica u obuci ili učesnika u istraživanju i koje oni jasno shvataju. Oni ne daju niti primaju novčane nadoknade za upućivanje klijenata na profesionalne usluge. Oni deo svojih usluga pružaju za malu ili nikakvu finansijsku nadoknadu.

Princip 4.e: Psihoterapeuti/psihološki savetnici okončavaju klinički ili savetodavni odnos čim postane prilično jasno da klijent nema koristi od njega ili kada god klijent to zahteva. Oni pružaju pomoć klijentu da pronađe alternativne izvore pomoći.

5. PROFESIONALNI ODNOS

Opšti princip: Psihoterapeuti/psihološki savetnici postupaju sa dužnim poštovanjem prema potrebama i posebnim sposobnostima i obavezama svojih kolega u oblasti psihoterapije, psihologije, medicine i drugih oblasti. Oni poštuju prava i obaveze institucija ili organizacija sa kojima su ove druge kolege u vezi.

Princip 5.a: Psihoterapeuti/psihološki savetnici shvataju oblasti kompetencije srodnih profesija. Oni koriste u punoj meri sve profesionalne, tehničke i administrativne resurse koji služe najboljim interesima klijenata. Odsustvo formalnih veza sa profesionalcima iz druge oblasti ne oslobađa psihoterapeute/psihološke savetnike odgovornosti da obezbede svojim klijentima najbolju profesionalnu uslugu niti ih oslobađa obaveze da predviđaju i budu marljivi i taktični u pribavljanju komplementarne ili pribavljanje alternativne pomoći koja je neophodna.

Princip 5.b: Psihoterapeuti/psihološki savetnici znaju i uzimaju u obzir tradiciju i praksu drugih profesionalnih grupa sa kojima rade i oni saraduju u punoj meri sa takvim grupama. Ukoliko neko lice dobije slične usluge od drugog profesionalca, psihoterapeut/psihološki savetnik pažljivo razmatra taj profesionalni odnos i postupa sa oprezom i osetljivošću, kako sa obzirom na terapeutska pitanja tako i na dobrobit klijenta. Psihoterapeut/psihološki savetnik razmatra ovo pitanje sa klijentom kako bi na minimum sveo rizik od zabune i konflikta i traži gde je to moguće da održava jasan i saglasan odnos sa drugim angažovanim profesionalcima.

Princip 5.c: Psihoterapeuti/psihološki savetnici koji angažuju ili vrše superviziju nad drugim pripadnicima profesije ili licima koja su na obuci prihvataju obavezu da olakšaju dalji profesionalni razvoj ovih lica i preduzimaju mere da obezbede njihovo sticanje kompetencija. Oni obezbeđuju adekvatne uslove rada, blagovremene evaluacije, konstruktivne konsultacije i prilike za sticanje iskustva.

Princip 5.d: Psihoterapeuti/psihološki savetnici ne iskorišćavaju svoje profesionalne relacije sa klijentima, licima nad kojima vrše superviziju, studentima, zaposlenima niti učesnicima u istraživanju seksualno ili na bilo koji drugi način. Psihoterapeuti/psihološki savetnici ne tolerišu niti se upuštaju u seksualno uznemiravanje. Seksualno uznemiravanje definiše se kao niz namernih ili ponovljenih komentara, gestova ili fizičkih kontakata seksualne prirode koje primalac ne želi.

Princip 5.e: Kada psihoterapeuti/psihološki savetnici znaju za kršenje etike od strane drugog psihoterapeuta/psihološkog savetnika i kada to izgleda prikladno, oni pokušavaju da taj problem reše neformalno skrećući pažnju tom psihoterapeutu/psihološkom savetniku na njegovo ponašanje. Ukoliko se radi o manjem prekršaju i/ili se čini da je uzrokovan nedostatkom osetljivosti, znanja ili iskustva, ovakvo neformalno rešenje obično je adekvatno. Ovakvi neformalni korektivni postupci vrše se uzimajući u obzir sva prava na poverljivost koja su primenljiva. Ukoliko izgleda da se kršenje ne može popraviti nekim neformalnim rešenjem ili je ozbiljnije prirode, psihoterapeuti/psihološki savetnici skreću pažnju na to odgovarajućoj instituciji, asocijaciji ili komitetu za profesionalnu etiku i ponašanje.

6. JAVNE IZJAVE

Opšti princip: Kada najavljuju ili reklamiraju profesionalne usluge, psihoterapeuti/psihološki savetnici mogu da navedu sledeće informacije kako bi opisali davaoca usluga: ime, najvišu relevantnu akademsku diplomu ili sertifikat o obuci stečen u akreditovanoj instituciji, datum i tip ECP akreditacije, članstvo u psihoterapeutskim organizacijama i za profesiju relevantnim telima, adresu, telefonski broj, radno vreme, kratak spisak psiholoških usluga koje pružaju, adekvatnu prezentaciju novčanih nadoknada, strane jezike koje govore, politiku vezanu za osiguranje ili plaćanje od trećeg lica i druge kratke i relevantne informacije. Dodatne informacije koje su relevantne ili važne za klijenta mogu se, ukoliko to nije zabranjeno, uvrstiti pod druge odredbe ovih etičkih principa.

Princip 6.a: Javne najave i reklame kojima se privlače učesnici u istraživanju u kome se nude kliničke usluge ili druge profesionalne usluge jasno navode prirodu tih usluga, kao i troškove i druge obaveze koje učesnici u istraživanju treba da prihvate.

Princip 6.b: Psihoterapeut/psihološki savetnik prihvata dužnost da koriguje druge koji predstavljaju njegove profesionalne kvalifikacije ili asocijaciju vezanu za proizvode ili usluge na način koji nije u skladu sa ovim smernicama.

Princip 6.c: Individualne dijagnostičke i terapeutske usluge pružaju se samo u kontekstu psihoterapeuskog/psihološko savetodavnog odnosa. Kada se daju lični saveti putem javnih predavanja ili demonstracija, novinskih članaka, radio ili televizijskih programa, pošte ili sličnih medija, psihoterapeut/psihološki savetnik koristi najaktuelnije relevantne podatke i profesionalno rasuđuje na najvišem nivou.

Princip 6.d: Najave za «grupe za lični razvoj», grupne seanse sa posebnim interesovanjima, kurseve, klinike, obuku i agencije daju jasnu informaciju o svrsi i jasan opis iskustva ili obuke koja se pruža. Edukacija, obuka i iskustvo polaznika navodi se na odgovarajući način i dostupni su pre započinjanja rada grupe, kursa za obuku ili davanja usluga. Jasno se navode novčane naknade i sve druge ugovorne obaveze pre uzimanja učešća.

Princip 6.e: Psihoterapeuti/psihološki savetnici koji su angažovani na razvoju ili promociji psihoterapeutskih tehnika, proizvoda, knjiga ili drugih sličnih stvari koje su predmet komercijalne prodaje, čine razumne napore da obezbede da najave i reklame budu prezentirane na profesionalan, naučno prihvatljiv, etičan i faktički informativan način.

Princip 6.f: Psihoterapeuti/psihološki savetnici predstavljaju nauku i veštinu psihoterapije/psihološkog savetovanja i pružaju svoje usluge, proizvode i publikacije pošteno i tačno, izbegavajući pogrešna tumačenja usled senzacionalizma, preterivanja ili površnosti. Psihoterapeuti/psihološki savetnici su vođeni primarnom dužnošću da pomognu javnosti da dolazi do sudova, mišljenja i izbora na osnovu informacija.

Princip 6.g: Kao nastavnici, psihoterapeuti/psihološki savetnici se staraju da izjave u katalozima i rezimeima kurseva budu tačne i da ne dovode u zabludu, posebno u smislu tema koje su pokrivene, osnova za evaluaciju progressa i prirodu iskustva koje se stiče na kursu. Najave, brošure ili reklame koji opisuju radionice, seminare ili druge edukativne programe tačno opisuju publiku kojoj je dati program namenjen kao i kriterijume za izbor, obrazovne ciljeve i prirodu materijala koji se pokriva. Ove najave takođe na adekvatan način predstavljaju obrazovanje, obuku i iskustvo psihoterapeuta/psiholoških savetnika koji izvode program kao i sve novčane nadoknade.

7. PRAVO NA JASNU I ISTINITU INFORMACIJU

Opšti princip: Na početku psihoterapeutskog tretmana/psihološkog savetovanja, od psihoterapeuta/psihološkog savetnika se traži da skrene pažnju klijentima na njihova prava, sa posebnim akcentom na sledeća: psihoterapeutsku/psihološko savetodavnu metodu koja se koristi, trajanje i obim terapeutske relacije, finansijski uslovi tretmana, poverljivost, postupak podnošenja žalbi. Klijentu treba dati mogućnost da odluči da li želi da uđe u psihoterapiju/psihološko savetovanje i, ako to želi, sa kim. Informacije koje se daju klijentima moraju biti činjenično tačne/objektivne i istinite. Bilo kakvo reklamiranje koje je površno ili navodi na pogrešne zaključke je nedopustivo.

8. TEHNIKE PROCENE

Opšti princip: Prilikom razrađivanja, publikovanja i primene psihoterapeutskih ili psiholoških tehnika procene, psihoterapeuti/psihološki savetnici maksimalno nastoje da unaprede dobrobit i najbolje interese klijenta. Oni ih čuvaju od zloupotrebe rezultata procene. Oni poštuju pravo klijenta da zna rezultate, tumačenja koja su data, kao i osnove za zaključke i preporuke. Psihoterapeuti/psihološki savetnici daju sve od sebe da sačuvaju bezbednost testova i drugih tehnika procene u granicama svojih zakonskih ovlašćenja. Oni teže da osiguraju adekvatno korišćenje tehnika od strane drugih.

Princip 8.a: Prilikom korišćenja tehnika procene, psihoterapeuti/psihološki savetnici poštuju pravo klijenata da dobiju potpuna objašnjenja o prirodi i svrsi tehnika na jeziku koji klijenti mogu razumeti, izuzev ukoliko je unapred dogovoreno da se ovo pravo eksplicitno izuzima. Kada objašnjenja daje neko drugi, psihoterapeuti/psihološki savetnici postavljaju procedure koje obezbeđuju adekvatnost ovih objašnjenja.

Princip 8.b: Psihoterapeuti/psihološki savetnici odgovorni za izradu i standardizaciju psiholoških testova i drugih tehnika procenjivanja koriste ustaljene naučne postupke i poštuju relevantne nacionalne, institucionalne ili organizacijske standarde.

Princip 8.c: Pri izveštavanju o rezultatima procene, psihoterapeuti/psihološki savetnici ukazuju na sve eventualne rezerve koje postoje u pogledu validnosti ili pouzdanosti vezane za okolnosti u kojima se vrši procena ili neadekvatnost normi za lice koje se testira. Psihoterapeuti/psihološki savetnici nastoje da osiguraju da rezultate procena i njihova tumačenja ne zloupotrebe druga lica.

9. ISTRAŽIVANJA U PSIHOTERAPIJI

Opšti princip: Odluka da se sprovede istraživanje zasniva se na promišljenom sudu individualnog psihoterapeuta/psihološkog savetnika o tome kako da na najbolji način da doprinos nauci i dobrobiti čoveka. Kada donese odluku da sprovede istraživanje, psihoterapeut/psihološki savetnik razmatra alternativne pravce u koji bi energija i resursi potrebni za istraživanje mogli da se ulože. Na osnovu ovog razmatranja, psihoterapeut/psihološki savetnik vrši istraživanje s obzirom i brigom za dostojanstvo i dobrobit ljudi koji učestvuju i sa znanjem o propisima i profesionalnim standardima koji upravljaju sprovođenju istraživanja u kojima učestvuju ljudska bića.

Princip 9.a: Prilikom planiranja studije, psihoterapeut/psihološki savetnik koji sprovodi istraživanje (istraživač) dužan je da izvrši brižljivu evaluaciju njene moralne prihvatljivosti. U onoj meri u kojoj odmeravanje naučnih i humanih vrednosti nagoveštava kompromitovanje bilo kog principa, istraživač ima isto toliku odgovornost da potraži etički savet i preduzme stroge mere predostrožnosti kako bi zaštitio učesnike.

Princip 9.b: Istraživač uvek zadržava odgovornost za obezbeđivanje etične prakse u istraživanju. Istraživač je takođe odgovoran za etično postupanje prema učesnicima istraživanja od strane saradnika, pomoćnika, studenata i zaposlenih, od kojih svi, međutim, imaju istu takvu obavezu.

Princip 9.c: Izuzev u istraživanjima minimalnog rizika, istraživač postiže jasan i pošten dogovor sa učesnicima istraživanja pre nego što uzmu učešća, a koji razjašnjava obaveze i odgovornosti svakoga od njih. Istraživač ima obavezu da održi sva obećanja i sve ono na šta se obavezao ovim sporazumom. Istraživač obaveštava učesnike o svim aspektima istraživanja za koje se osnovano može pretpostaviti da mogu uticati na spremnost učesnika i objašnjava sve druge aspekte istraživanja o kojima se učesnici raspituju. Propust da se na ovakav način u potpunosti otkriju pojedinosti pre pribavljanja obavешtene saglasnosti zahteva dodatne mere za zaštitu dobrobiti i dostojanstva učesnika u istraživanju. Istraživanja sa decom ili sa učesnicima (subjektima) koji su hendikepirani na način koji ograničava njihovu sposobnost razumevanja i/ili komunikacije zahtevaju posebne postupke zaštite.

Princip 9.d: Metodološki zahtevi neke studije mogu učiniti da prikrivanje ili obmana izgledaju neophodni. Pre izvođenja takve studije, istraživač ima posebnu dužnost da (i) utvrdi da li je primena takvih tehnika opravdana potencijalnom naučnom, obrazovnom ili implicitnom vrednošću studije; (ii) utvrdi da li postoje alternativni postupci koji ne koriste prikrivanje ili obmanu; i (iii) obezbedi da se učesnicima daju zadovoljavajuća objašnjenja što je pre moguće. Postoji pretpostavka da se ovakve tehnike ne koriste.

Princip 9.e: Tamo gde je neophodno, od psihoterapeuta/psihološkog savetnika se zahteva da vrše istraživanja i rade interdisciplinarno sa predstavnicima drugih nauka za dobrobit klijenta. U interesu naučnog i teoretskog napretka psihoterapije i psihološkog savetovanja, psihoterapeuti/psihološki savetnici treba da učestvuju u odgovarajućim istraživačkim projektima. Psihoterapeutska/psihološko savetodavna istraživanja, kao i publikacije, podložni su gore navedenim etičkim smernicama. Interesi klijenta su najvažniji.

Princip 9.d: Informacije o učesnicima istraživanja do kojih se dođe u toku istraživanja poverljivi su izuzev ukoliko se prethodno ne dogovori suprotno. Kada postoji mogućnost da drugi dođu do takvih informacija, ovakva mogućnost, zajedno sa planovima za zaštitu tajnosti objašnjava se učesniku kao deo postupka za pribavljanje saglasnosti na osnovu potpune obavешtenosti.

10. KONKRETNE ZABRANE

Od psihoterapeuta/psihološkog savetnika se zahteva da rade odgovorno, posebno s obzirom na posebnu prirodu psihoterapeutskog/psihološko savetodavnog odnosa koji se gradi na poverenju i izvesnom stepenu zavisnosti. Neodgovornost na planu poverenja i zavisnosti u psihoterapeutskom/psihološko savetodavnom odnosu predstavlja ozbiljan propust u tretmanu.

Sledeće zabrane moraju se poštovati:

- Psihoterapeut/psihološki savetnik ne sme seksualno iskorišćavati svog klijenta.
- Psihoterapeut/psihološki savetnik ne sme emocionalno iskorišćavati svog klijenta.
- Psihoterapeut/psihološki savetnik ne sme socijalno iskorišćavati svog klijenta.
- Psihoterapeut/psihološki savetnik ne sme finansijski iskorišćavati svog klijenta.
- Psihoterapeut/psihološki savetnik ne sme obmanjivati svog klijenta.
- Psihoterapeut/psihološki savetnik ne sme otkriti poverljive informacije koje mu otkrije klijent.
- Psihoterapeut/psihološki savetnik ne sme da se bavi nikakvom «terapijom» koja je u stvari samo prikrivena policijska mera.
- Psihoterapeut/psihološki savetnik ne sme dopustiti da se religiozni, nacionalni, rasni, političko-partijski ili društveni stavovi nađu na putu između njegove profesionalne dužnosti i njegovog klijenta.

11. SMERNICE ZA OBUKU U OBLASTI ETIKE

Gore navedene etičke smernice primenjuju se na odnos između edukatora i lica koje se edukuje na adekvatan način, između kolega, studenata, učesnika u istraživanju i članova društva. Psihoterapeuti/psihološki savetnici su u potpunosti obavešteni o Etičkim principima EAP i EAC. Psihoterapeuti/psihološki savetnici su u potpunosti obavešteni o Etičkom kodeksu svog nacionalnog udruženja i obavezni su da ga poštuju. Praćenje najnovijih standarda u oblasti etike je odgovornost svih članova udruženja. Nacionalno udruženje redovno će organizovati seminare o etici.